ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №80

(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«26-28» тамызға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «25» тамыз күні 21 сағаттан «28» тамыз күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 25.08.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәнгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Сабен Д.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

1 Қосымша

2023 жылғы «26» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Солтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. **2000 м:**Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 17-22 градус жылы. **3000 м:** Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Солтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Солтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 21-26 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14,найзағай кезінде 15-20 м/с. **2000 м:** Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 16-21 градус жылы. **3000 м:** Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күннің соңында өткінші жаңбыр (1-9 мм) жауады, найзағай болады. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурсы түнде 9-14, күндіз 17-22 градус жылы.
Өгем жотасы	Күннің соңында өткінші жаңбыр (1-9 мм) жауады, найзағай болады. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурсы түнде 12-17, күндіз 24-28 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Түнде кей жерлерде жаңбыр, күндіз жаңбыр (1-10 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 25-30 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 22-27, кей жерлерде 18 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 28-33 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр (1-14 мм), кей жерлерде найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, кей жерлерде 16, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 градус жылы.

2023 жылғы "27-28" тамызға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-17 мм), 28 тамызда жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар), кей уақыттарда қатты жауын-шашын (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы, 28 тамызда түнде 2-7, күндіз 8-13 градус жылы.

Жетісу облысы: 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-15 мм), 28 тамызда жабңыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы, 28 тамызда түнде 5-10, күндіз 7-12 градус жылы.

Жамбыл: 27-28 тамызда жабңыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 10-15, күндіз 15-20 градус жылы, 28 тамызда түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы.

Түркістан: 27-28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жабңыр (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 10-15, 28 тамызда түнде 7-12, күндіз 27-28 тамызда 15-20 градус жылы.

Маңғыстау: 27-28 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм). Ауаның температурасы 27-28 тамызда түнде 15-20, күндіз 23-28 градус жылы.

Абай облысы: 27 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм), 28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы, 28 тамызда түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 27 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм), 28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Ауаның температурасы 27 тамызда түнде 5-10, күндіз 20-25 градус жылы, 28 тамызда түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.

2 Қосымша

2023 жылғы 25 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Облыстың таулы өзендерінің көпшілігінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Таудағы температуралық фон 6 °С мәнінен 23 °С оң мәні аралығында сақталады. Бүгін таңғы сағат 6-да нөлдік изотерма 4290 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "25" тамызға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 23.08.	Мин. 24.08.	08 с. 24.08.	Күн. 23.08.	Түн. 24.08.	Орт. 23.08.	08 с 24.08.	Орт. 23.08.	Макс. 23.08.	08 ч 24.08.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.3	6.3										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			12.0			268	270				+3	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			14.0			568	566				-1	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	21.1	13.0										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			16.0			279	275	3.53	3.94	2.96	-1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			22.0			110	109				+2	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			20.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0			191	188	1.87	2.00	1.51	-2	0
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			22.0			244	244				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			10.0			320	319	4.64	4.82	4.45	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			16.0			271	271				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			13.0			89	89				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			23.0			284	283	2.26	2.30	2.21	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			22.0			208	208	0.32	0.32	0.32	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0			289	289	4.90	5.02	5.02	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			18.0			107	106	6.41	6.57	6.24	0	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			222	222				0	0
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			19.0			278	280				+2	1
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	19.0	9.6	15.8			804	811				+10	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			12.0			124	109				0	
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			18.0			236	237	12.0	12.5	13.0	+2	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						117	115	4.00	4.08	3.77	-1	*

Ескертпе:
*-деректер жоқ
**-өзен қатып қалды

4 Қосымша

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«26-28» тамызға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	**Іле Алатауы**	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Ауа температурасы жоғарылауда, мұздықтардың еруі артуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы төмендеуде, бірақ бұрынғыдай жоғары. 26 тамызда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-17 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** 28 тамызда жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар), кей ұақыттарда қатты жауын-шашын (0,0-20 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады.
	Күнгей Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Ауа температурасы жоғарылауда, мұздықтардың еруі артуда. 26 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-17 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** 28 тамызда жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар), кей ұақыттарда қатты жауын-шашын (0,0-20 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
	Теріскей Алатау	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Ауа температурасы жоғарылауда, мұздықтардың еруі артуда. 26 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-17 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** 28 тамызда жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар), кей ұақыттарда қатты жауын-шашын (0,0-20 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
Жетісу	**Жетісу Алатауы**	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Ауа температурасы жоғарылауда, мұздықтардың еруі артуда. 26 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (0,0-15 мм).

		Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** 28 тамызда жабңыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
Жамбыл	**Қырғыз Алатауы**	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 26 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27-28 тамызда жабңыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
	Талас Алатауы	
Түркістан	**Талас Алатауы**	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 26 тамызда күннің соңында өткінші жаңбыр (1-9 мм) жауады, найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27-28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жабңыр (0,0-20 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	**Маңғыстау таулары**	26 тамызда түнде кей жерлерде жаңбыр, күндіз жаңбыр (1-10 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.** 27-28 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	**Тарбағатай**	26 тамызда кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
Шығыс Қазақстан	**Сауыр**	26 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**
	Қазақстандық Алтай	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақ түрінде жатыр. Ауа температурасы жоғарылауда, мұздықтардың еруі артуда. 26 тамызда жаңбыр (1-14 мм), кей жерлерде найзағай.. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 27 тамызда жаңбыр (0,0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.**

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

5 Қосымша

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.

✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.

✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.

✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).

✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).

✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.

✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.